

kunnan roolin reposteluun. Ensin toimituskunta on hänen mielestään jättänyt tehtävänsä tekemättä lisäämällä vain esipuheen ja yhden sulkumerkit. Seuraavassa käänteessä toimituskuntaa syytetäänkin kaikenkattavasta arvottavasta otteesta, jolla on akanat erotettu jyvistä. – En jatka arvostelun käsittelyä pitemmälle, viittaen vain sen taustaan. Petri Riukula ilmeisesti loukkaantui Esa Itkosen kommentteista *pro gradu* -työstään. Nyt hän on päässyt purkamaan »Itkos-fiksaatioitansa» ja samalla vähättelemään koko joukkoa suomalaisia kielentutkijoita – Virittäjän suosiollisella avustuksella.

ANNELI PAJUNEN

Vastaus Pajuselle

Olen ainakin selityksen velkaa Anneli Pajuselle ja muille *Kielitieteen kentän kartoitusta* -kirjan tekijöille. Minun on käsittääkseni myös vastattava kysymykseen, kuuluuko Virittäjän linjaan julkaista Pepe Riukulan arvostelun tyyppisiä kirjoituksia.

Tällä hetkellä olen vankasti sitä mieltä, että Riukulan arvostelun julkaiseminen oli kohtalaisen paha virhe, ja nimenomaan minun virheeni, koska päätoimittajana vastaan kaiken Virittäjässä julkaistun relevanttudesta ja sopivuudesta. Olen ollut tätä mieltä siitä lähtien, kun sain ensimmäiset tiedot Turun lingvistiipiirin suhtautumisesta Riukulan juttuun. Mutta vasta siitä lähtien. Sitä ennen – taustoja tuntematta – luin tuota tekstiä aivan toisin silmin. Toki näin, että mies luisteli kirja-arvostelun ohi aivan toiseen tekstilajiin, mutta pidin tätä luvallisena ja raikkaana antiteesinä kaikelle perifennistiselle tärkeydelle. Minua melkein huvitti, kun Riukula lähti kartta kädessään jäljittämään teoksen koontireittejä kuin mikäkin tieteen mattieskoyhönönen. Lukukokemukseni olisi varmasti ollut aivan toinen, jos halussani olisi ollut tieto Riukulan, hänen gradunsa ja Esa Itkosen suhteesta.

Se, että erehdykseni on ymmärrettävä, ei

tee tapahtunutta tyhjäksi. Esitänkin ehdottoman vilpittömän anteeksipyyntöni *Kielitieteen kentän kartoitusta* -kirjan toimittajille ja kirjoittajille. Ja korostan, että ei todellakaan ole Virittäjän linjan mukaista vähätellä aiheettomasti kenenkään tieteellisiä aikaansaannoksia. Se sananvapaus, jota olen eri yhteyksissä kovasti mainostanut, tarkoittaa oikeutta perusteltuun, tiede-elämän kannalta relevanttiin mielipiteen ilmaisuun, ei mitään jokamiehen oikeutta ilkeillä tyhjästä.

MATTI LARJAVAARA

Avointa johtajapeliä

Kielentutkijapiirejä on viime kuukausina puhuttanut maamme ainoan kielentutkimukseen erikoistuneen valtionlaitoksen, Kotimaisten kielten tutkimuskeskuksen, johtajan viran täyttämisen. Opetusministeriö julisti tämän tärkeän viran täytettäväksi viime joulukuussa, mutta johtajapeliä on kulisseissa pelattu jo pitempään. Tapahtumien kulkua on eri syistä ollut vaikea seurata. Vertailun vuoksi selostan tässä, miten Viron vastaavan laitoksen, Keele ja Kirjanduse Instituutin (KKI), johtajan virka täytettiin jokunen vuosi sitten (lähteenä on Eeva Ahvenin katsaus *Aega läks...*, Keel ja Kirjandus 2/1990 s. 122–126).

KKI:n johtajan valinta tuli ajankohtaiseksi keväällä 1988, kun Neuvostoliiton tiedeakatemia ryhtyi toimiin paikan täyttämiseksi ja ilmoitti, miten valinta tapahtuisi. Ilmeni, että KKI:lla itsellään tulisi olemaan tärkeä osa johtajan valinnassa. Virkaan voivat esittää ehdokkaita paitsi KKI itse myös mm. puoluetoimisto, yhteiskunnalliset järjestöt, muut tieteelliset laitokset, korkeakoulut ja seurukset sekä tiedeakatemia. Paikasta julkaistiin myös ilmoitus *Rahva Hääl* -lehdessä.

Alkusyksystä 1988 KKI:n henkilökuntaa informoitiin johtajanvalinnasta, mm. johtajan pätevyysvaatimuksista ja valintaproses-

sin aikataulusta. Instituutin yksiköitä kehoitettiin esittämään johtajaehdokkaita ja pohtimaan sitä, miten ehdokkaita kuultaisiin. Määräaikaan mennessä johtajaksi ehdotettiin 37 henkilöä, joista seitsemän antoi suostumuksensa ehdolle asettamiseen. Nämä olivat filologiatieteiden kandidaatit Mati Hint, Toivo Kuldsepp, Joel Sang, Tõnu Seilenthal ja Rein Veidemann sekä tohtorit Tiit-Rein Viitso ja Haldur Õim. Myöhemmin ehdokkuutensa peruivat Hint ja Õim. Lokakuussa 1988 KKI:n työntekijöiden tiedotustilaisuudessa sovittiin, että kullekin johtajakandidaatille tarjotaan instituutin koko henkilökunnalle esittäytymistä varten aikaa yksi tunti heille sopivana päivänä marraskuussa. Jo tätä ennen oli päätetty pyytää ehdokkailta toimintaohjelma, joka koskisi mm. instituutin henkilöstöä, taloutta ja tulevaa kehittämistä.

Ehdokkaiden haastattelujen jälkeen instituutin johto pohti 29. marraskuuta yhdessä puoluetoimiston, ammattiyhdistyskomitean ja kansanrintaman (*Rahvarinne*) tukiryhmän kanssa sitä, miten tuodaan ilmi KKI:n kanta kuhunkin ehdokkaaseen ja millä keinoin lopulta päädytään sopivimman johtajaehdokkaan valintaan. Tiedeakatemia oli edellyttänyt, että asia käsitellään KKI:n henkilökunnan yleiskokouksessa ja että kunkin ehdokkaan kannatus mitataan salaisessa lippuäänestyksessä. Lopullinen valinta suoritettaisiin tiedeakatemiassa KKI:n äänestyksen tulokset huomioon ottaen.

Marraskuun 30. päivänä 1988 KKI:n 147 työntekijää äänestivät johtajasta kahdella lippulla: toiseen sai asettaa ehdokkaat sopivuusjärjestykseen, toisessa ilmaistiin suhtautuminen kuhunkin ehdokkaaseen erikseen (puolesta, vastaan, ei kantaa). Puoltoääniä ehdokkaat saivat seuraavasti: Kuldsepp 15, Sang 38, Seilenthal 89, Veidemann 69, Viitso 39. Myös sopivuusjärjestysäänestyksessä Seilenthal sijoittui ensimmäiseksi. Näin KKI päättyi kollektiivisesti esittämään johtajakseen Tõnu Seilenthalia. Joulukuun lopulla tiedeakatemian yhteiskuntatieteellinen osasto päätti yhtyä KKI:n kantaan.

Omat mutkansa virantäyttöön toi se, että

samaan aikaan oli tekeillä uusi Viron tiedeakatemian ohjesääntö, joka KKI:takin säätelee. KKI:n johtajaa lähdettiin kuitenkin valitsemaan odottamatta tämän ohjesäännön valmistumista ja vahvistamista. Käytännössä uusi johtaja astui virkaansa tammikuun 1989 alussa (jäädessä tosin virasta vapaaksi elokuuhun asti), kun samaan aikaan tiedeakatemialle vasta sorvattiin uusia säädöksiä, joissa määritellään mm. se, miten KKI:lle valitaan johtaja. Seurasi tilanne, jossa ei tiedetty varmasti, onko KKI:lla johtaja vai ei. Viimein elo-syyskuussa Seilenthalin nimitys johtajaksi vahvistettiin.

Kaikkine vaiheineen KKI:n johtajan valinta kesti runsaan vuoden, jota Eeva Ahven katsauksessaan pitää pitkänä aikana. Sattu-neet viivästykset eivät kuitenkaan olleet tahallisia, vaan johtuivat paljolti kai koko Viroa tuolloin ravistelleista yhteiskunnallisista muutoksista. Noina arvaamattomina aikoinakin KKI:n johtajan valinta tapahtui avoimesti, demokraattisesti ja epäpoliittisesti. Käytännössä KKI:n työntekijät valitsivat itse johtajansa.

Näin siis Neuvosto-Virossa viitisen vuotta sitten. Ero koto-Suomeemme on hätkähdyttävä. Kotimaisten kielten tutkimuskeskuksen johtajan valintaa on koko ajan verhonnut suuri salamyhkäisyys. Valintaprosessin vaiheista tai johtajaehdokkaista ei ole juuri herunut tietoa ulkopuolisille, ei edes tutkimuskeskuksen omalle väelle. Valinta on ollut kokonaan opetusministeriön kasvottomissa käsissä. Kielentutkijat ovat seuranneet tilannetta ristiriitaisin tuntein. Tutkimuskeskus on tärkeä osa fennististä tutkimusyhteisöä, mutta tieteen piirissä on totuttu avoimiin ja julkisesti perusteltuihin virantäyttöihin.

Päästäisiinkö tiedemailmaan sopimattomista bunkkerivirantäytöistä eroon, jos maassa olisi erityinen alansa hyvin tunteva tiedeministeri, vai vaatisiko muutos koko valtioneuvoston perinnäisten menettelytapojen räjäyttämistä?

VESA KOIVISTO